

процвіте, як благословенний край вільного народу». Тобто в Україні єдиний шлях, а саме культурний розвитку та спрямування на соціалістичну революцію [4, с. 18].

Важко стверджувати однозначно, що низький рівень освіти та самосвідомості став вирішальним фактором у боротьбі та відстоюванні державності, але М. Шаповал виділяє мало освіченість серед найбільшого класу народу – селян та робітників, які повинні стати рушійною силою революції, як одну із головних причин поразки у визвольній боротьбі нашого народу за свободу і розбудови соборної держави. Вчений стверджує, що до революції наш народ в той момент був ще не готовий і не зумів як слід використати шанс для розбудови та відстоювання незалежної, соборної держави. Чим вищий рівень освіти, тим більше шансів для розбудови державності і, головне, втримання та передача її нащадкам.

Список використаних джерел:

1. Миронець Н. М. Ю. Шаповал про національне відродження та державність // Політологічні читання. – 1993. – № 2. – С. 150.
2. Шаповал М. Ю. Большевизм і Україна / М. Шаповал. – Прага: Вільна спілка, 1926. – 60 с.
3. Шаповал М. Ю. Велика революція і українська визвольна програма / Микита Юхимович Шаповал. – Прага: Видавництво «Вільна Спілка» і Українського Робітничого Університету, 1928. – 335 с. – («Вільна спілка»).
4. Шаповал М. Ю. Інтелігенція і пролетаріят. – Бібліотека «Нової Доби», № 5. Відень-Київ, 1920. – С. 18.
5. Шаповал М. Ю. Соціологія українського відродження / Микита Юхимович Шаповал. – Прага,: Український Соціологічний Інститут в Празі, 1937. – 47 с.

Пономарьова А.М.

студентка,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Культурно-просвітницькі товариства є невід'ємною складовою громадянського суспільства. Актуальність даної теми полягає в тому, що побудова будь якої демократичної держави та розвиток громадського мислення супроводжуються створенням та діяльністю різних громадських об'єднань, в тому числі просвітницьких. Це і стає в свою чергу причиною появи та функціонування в Росії в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. низки культурно-просвітницьких закладів.

На початку ХХ ст. науково-технічний прогрес дає свої результати: з'являються кінематограф, фотографія, звукозапис, як нові форми поширення інформації. Бібліотеки, театри, музеї стають доступними для широкого кола

громадян. На початку ХХ ст.. російська культура вступає в новий етап свого розвитку, що отримав назву « Срібного століття».

Розширюється склад і географія громадських організацій. Все більше громадсько-активних громадян залучаються до діяльності культурницьких товариств. Тепер це не лише прерогатива інтелігенції та буржуазії. Поряд зі столичними починають формуватись і провінційні громадські товариства [4, с. 235].

В зазначений період основними напрямками роботи культурно-просвітницьких товариств стали: розширення масштабів освітньої діяльності по ліквідації елементарної неграмотності та створення умов для введення обов'язкової початкової освіти.

Подібні організації діяли у всіх містах дореволюційної Росії. За підрахунками фахівців їх нараховувалося 550 на 1910 рік. Їм були притаманні такі форми роботи, як надання допомоги училищам, забезпечення шкіл, розвиток позашкільної освіти, пропаганда загальнонаукових знань через організацію загальнодоступних лекцій та народних читань, організація роботи бібліотек, запровадження стипендій, заохочення вчителів за успіхи в роботі, відкриття книжкових складів. Займаючись ліквідацією неграмотності дорослих (позашкільна освіта), товариства відкривали недільні школи та вечірні курси. Піклуючись про підвищення професійного рівня працівників народної освіти, організовували тимчасові та постійні педагогічні курси [3].

Для більш чіткого розуміння ролі культурно-просвітницьких товариств потрібно прослідкувати розвиток їх взаємовідносин з державою. Політика влади напряму залежала від того, наскільки цілі, методи та форми роботи організації сходились з цілями всієї соціально-політичної системи. Більшість культурно-просвітницьких товариств були підвладні уряду, тобто створені за його ініціативою. Або створені завдяки соціальній активності та пройшли процедуру організаційного оформлення в державних органах.

Міщани та ремісники не мали реальної змоги приймати активну участь в культурному житті міст. На думку інтелігенції, для формування вільного суспільства було необхідним поширення освіти, наукових та естетичних знань, розвиток духовної та фізичної культури. Початок зростання кількості просвітницьких товариств був покладений проголошенням Маніфесту 17 жовтня 1905 р., який гарантував свободу союзів.

Культурно-просвітницьке товариство – це об'єднання людей з метою сумісної творчої діяльності в певних сферах життя (наукової, професійної, культурної), обміну досвідом, результатами роботи в цій сфері, а також поширення знань серед широких верств населення [4, с. 147].

Серед форм роботи російських культурно-просвітницьких товариств слід виділити створення бібліотек так книжкових складів, організація літературно-музичних вистав, театралізованих та дитячих свят, відкриття початкових шкіл, вечірніх, недільних та професійних класів, виставок, музеїв тощо [4, с. 148].

Поряд із звичайними культурно-просвітницькими організаціями на території російської імперії існували також й такі, що давали населенню систематичні або ж і професійні знання. Це перш за все народні університети, курси, вільні школи. Наприклад, одним із авторитетних був Народний

університет ім. Шанявського (Москва). У 1864 р. уряд надав право відкривати нові школи не тільки Міністерству народної освіти, але й різним громадським організаціям, а також приватним особам [2, с. 48].

Серед головних причин появи культурно-просвітницьких організацій можна виділити наступні: по-перше, реформи 60–80-х рр. XIX ст. зруйнували державну монополію на громадське життя; по-друге, прискорений процес урбанізації та індустріалізації; по-третє, зростання інтересу до російської національної культури [1, с. 81].

Основним завданням культурно-просвітницьких товариств було поширення не державної освіти серед народу. Оскільки держава повною мірою впоратись з цим завданням не могла, тому це завдання лягало на плечі земств. Варто зазначити, що земська система поширювалася лише в Європейській частині Росії, тому на сході країни і в Сибіру цю проблему почала вирішувати місцева інтелігенція.

Культурно-просвітницькі товариства ставали тими центрами, навколо яких оберталося культурне та суспільне життя міст. Створення такого роду позашкільної освіти свідчить також про значний стрибок в соціокультурному розвитку дореволюційної Росії.

Список використаних джерел:

1. Бредли Дж. Общественные организации и развитие гражданского общества в дореволюционной России / Дж. Бредли // *Общественные науки и современность*. – 1994. – № 5. – С. 81.
2. Клопыжников С.В. Культурно-просветительская деятельность социальноориентированных обществ в России конца XIX – начале XX века / С.В. Клопыжников // *Аналитика культурологии*. – 2006. – № 1. – С. 48.
3. Московский листок. 15(2) марта 1901. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://starosti.ru/archive.php?m=3&y=1901>.
4. Попов Д.И. Культурно-просветительные общества в Сибири в конце XIX – начале XX вв.: дис... д-ра ист. наук: 07.00.02 / Попов Дмитрий Иванович. – Омск, 2006. – 547 с.

Царенко Д.Р.

учениця 11 класу

Херсонської ЗОШ № 4

ДОСВІД ЛЕГАЛІЗОВАНОЇ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Жіноча проституція на початку XX століття в Україні мала свої особливості. Незважаючи на єдину законодавчу базу Російської імперії поширену на всю державну територія, проституція в Україні набула рис відвертої торгівлі людьми середньовічного епохи. Про рівень організованої злочинності в цій криміногенній сфері було відомо навіть в Петербурзі.